

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва,
обігу та маркування органічної продукції

Вимоги до органічного рослинництва (у тому числі насінництва та розсадництва)

Віра Пасацька
Провідний фахівець із сертифікації
ТОВ “Органік Стандарт”

2022

Віра Пасацька

Провідний фахівець із сертифікації та якості
ТОВ "Органік Стандарт"

В органічному секторі України з 2014 року

Загальні вимоги

В процесі виробництва органічної продукції необхідно застосовувати технології, що

- не завдають шкоди здоров'ю людей, рослинам, добробуту тварин,
- запобігають забрудненню навколишнього природного середовища
- або мінімізують його

Загальні вимоги до органічного виробництва:

- Відокремлення у часі або просторі органічної неорганічної продукції, продукції перехідного періоду;
- Технології, що **відповідають вимогам** законодавства;
- Переважно **відновлювані ресурси** та власні ресурси, у тому числі продуктів переробки відходів та побічної продукції рослинного та тваринного походження;
- Харчові добавки, мікроелементи та добавки для технологічних цілей у **гранично допустимих кількостях**;
- **Вода** як інгредієнт органічної продукції, що відповідає вимогам, встановленим законодавством до води питної;
- ✗ Заборона **змішування** одних і тих самих органічних і неорганічних інгредієнтів в одному органічному продукті.

**Загальні вимоги до
органічного
виробництва**

Забороняється!

Загальні вимоги до органічного виробництва

OrganicStandard.ua

Забороняється:

- ✗ Вплив на геном сільськогосподарських рослин і тварин, промислових мікроорганізмів
- ✗ Синтетичні речовини, у тому числі агрохімікати, пестициди, антибіотики для превентивних цілей, гормональні препарати, стимулятори росту та підкорму тварин
- ✗ Методи електричної або іншої стимуляції для примушування, що завдає тваринам болю, застосування транквілізаторів
- ✗ Іонізуюче випромінювання
- ✗ Гідропонні методи виробництва
- ✗ Використання штучно виведених поліплоїдних тварин та рослин
- ✗ Речовини і технологічні методи виробництва, результати яких можуть ввести споживача в оману щодо природи (походження) продукту

У процесі виробництва продукції рослинництва **забороняється застосування:**

- ✗ будь-якого неприродного або неконтрольованого впливу на геном сільськогосподарських рослин, промислових мікроорганізмів шляхом застосування для виробництва **генетично модифікованих організмів** та продуктів, що містять, складаються або вироблені із генетично модифікованих організмів

- ✗ іонізуючого випромінювання

- ✗ синтетичних речовин, у тому числі агрохімікатів, пестицидів, мінеральних азотних добрив

- ✗ **гідропонних методів** (метод вирощування рослин без ґрунту, при якому їхні коріння розміщується у мінеральному поживному розчині або в інертному середовищі, такому як перліт, гравій або мінеральна вата, до якого додано поживний розчин)

Перехідний період

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про основні принципи та вимоги до
органічного виробництва, обігу та
маркування органічної продукції
ЗУ Ст.25

Перехідний період — період переходу від виробництва неорганічної продукції до виробництва органічної продукції, під час якого оператор дотримується вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції

Під час перехідного періоду

- оператор зобов'язаний **дотримуватися вимог** законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції
- операторам **заборонено реалізовувати** продукцію, вироблену в цей час як **органічну**

Початок і тривалість перехідного періоду

Початок — дата укладення між оператором та органом сертифікації договору на проведення сертифікації.

Тривалість визначається залежно від галузі органічного виробництва.

FINISH

Тривалість перехідного періоду щодо земельних ділянок

для вирощування **однорічних культур** — не менше ніж **24 місяці до початку посіву**

для **багаторічних культур** (крім фуражних) — не менше ніж **36 місяців до першого збирання органічної продукції**

для **сінокосів і пасовищ** для виробництва органічних кормів та для вирощування **багаторічних фуражних культур** — не менше ніж **24 місяці до першого збирання органічної продукції**

для виробництва органічного **насіння і садивного матеріалу**:

- **один вегетаційний період** для розмноження **однорічних культур** та
- **два вегетаційні періоди** для розмноження **багаторічних культур**.

Початок і тривалість перехідного періоду

- За результатами проведення першої інспекції оператора органом сертифікації **може переглядатися дата початку** перехідного періоду залежно від галузі органічного виробництва з урахуванням методів господарювання оператора, застосування інгредієнтів і компонентів, дозволених законодавством у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, що підтверджується відповідними документами.
- Орган сертифікації **може визначити ретроспективну дату початку** перехідного періоду (але не більше ніж на 18 місяців для перелогів та 30 місяців для багаторічних насаджень) **щодо земель, які протягом останніх 36 місяців не піддавалися обробітку** (перелогі та багаторічні насадження) **та забрудненню** речовинами іншими, ніж ті, що дозволені законодавством у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції.

Паралельне виробництво (дозволено, як виняток)

Паралельне виробництво — органічне та неорганічне виробництво одним і тим самим оператором одного і того самого продукту.

Як виняток, за згодою органу сертифікації, для забезпечення можливості оператора започаткувати або продовжити органічне виробництво за наявності обмежень, пов'язаних з кліматичними умовами, географічним розташуванням, структурою потужностей оператор може здійснювати органічне та неорганічне виробництво на одній площі:

1) у випадку виробництва багаторічних культур, строк культивуації яких становить щонайменше 3 роки і сорти яких не можна легко розрізнити, з дотриманням таких умов:

Паралельне виробництво (дозволено, як виняток)

а) відповідне виробництво є частиною **плану переходу** і забезпечує початок переходу останньої частини відповідної площі до органічного виробництва у строк, який **не перевищує 5 років**. План переходу повинен бути узгоджений з органом сертифікації та **підтверджуватися щороку** після початку виконання плану переходу;

б) вжито відповідних заходів для забезпечення **постійного розділення** продуктів, отриманих від кожної з відповідних потужностей;

в) **інформування** органу сертифікації про збирання врожаю здійснено не менше ніж **за 48 годин до початку збору продукції**;

г) після закінчення збирання врожаю оператор надає органу сертифікації інформацію щодо **точної кількості врожаю**, зібраного на відповідних потужностях, та інформує про **заходи, вжиті для розділення** продуктів;

д) **план переходу і заходи контролю** були погоджені органом **сертифікації**. Таке погодження повинне **підтверджуватися щороку** після початку виконання плану переходу;

Паралельне виробництво (дозволено, як виняток)

2) якщо відповідні площі призначені для **наукових та/або навчальних цілей**

3) у випадку **виробництва насіння, вегетативного садивного матеріалу та розсади**, за умови виконання вимог пункту (1) б, в, г (тобто забезпечення розділення продукції та інформування про початок збирання врожаю і зібрані кількості)

4) у випадку, якщо **луки** використовуються виключно для **випасання худоби**

Насіння та садивний матеріал

Для виробництва рослин і рослинної продукції (крім насіння і садивного матеріалу) повинно використовуватися лише органічне насіння і садивний матеріал.

Органічне насіння і садивний матеріал — це насіння і садивний матеріал, розмножені відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції.

З метою **отримання органічного насіння і садивного матеріалу** материнська рослина та інші рослини повинні бути розмножені відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції протягом **щонайменше одного покоління**, а для багаторічних культур — протягом **щонайменше одного покоління та двох вегетаційних періодів**.

Насіння та садивний матеріал

Вибір сортів рослин, придатних для органічного виробництва, проводиться з урахуванням природної продуктивності, стійкості проти хвороб і адаптації до різних ґрунтових та кліматичних умов.

З метою встановлення факту наявності на ринку України органічного насіння та/або садивного матеріалу центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної аграрної політики, веде Реєстр органічного насіння та садивного матеріалу у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

КАБІNET МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА

від 12 лютого 2020 р. № 87
Київ

Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції, Державного реєстру органічного насіння і садивного матеріалу

Відповідно до частини першої статті 31 Закону України “Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції” Кабінет Міністрів України **постановляє**:

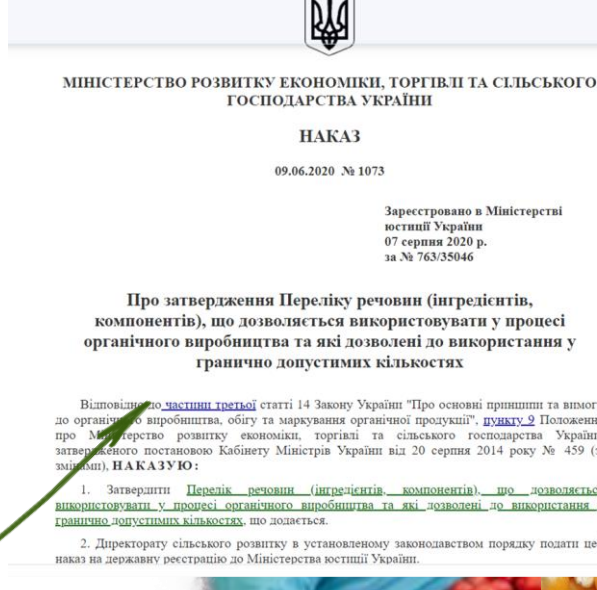
1. Затвердити Порядок ведення Державного реєстру операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції, Державного реєстру органічного насіння і садивного матеріалу, що додається.

2. Визнати такою, що втратила чинність, постанову Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2016 р. № 505 “Про затвердження Порядку ведення Реєстру виробників органічної продукції (сировини)” (Офіційний вісник України, 2016 р., № 65, ст. 2196).

Насіння та садивний матеріал

Виняток:

У разі відсутності на ринку органічного насіння та/або садивного матеріалу орган сертифікації за запитом оператора у кожному конкретному випадку **погоджує використання неорганічного насіння та/або садивного матеріалу**, якщо воно не піддавалося обробці речовинами **іншими, ніж ті, що дозволені законодавством** у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, та за умови документального підтвердження оператором необхідності застосування такого насіння та/або садивного матеріалу.

Насіння та садивний матеріал

Виняток:

Орган сертифікації може погодити оператору ринку використання насіння або насінневої картоплі, отриманої методом неорганічного виробництва, як виняток, **лише у випадках, якщо:**

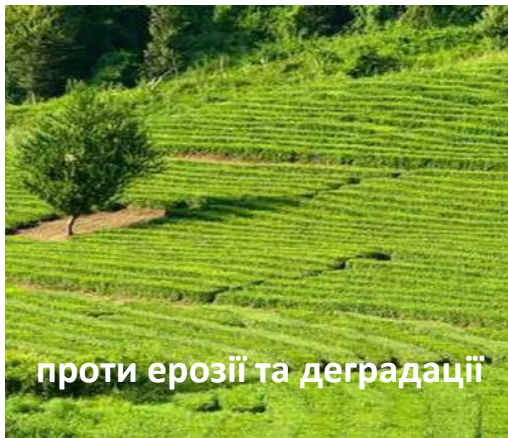
- ➔ різновид відповідного виду, який оператор має намір використати, **не зареєстрований у Державному реєстрі** органічного насіння і садивного матеріалу і оператор може довести, що жодна із зареєстрованих альтернатив тих самих видів не є відповідною;
- ➔ жоден із постачальників, який продає насіння або насіннєву картоплю іншим операторам, **не може здійснити постачання насіння** чи насінневої картоплі до посіву або посадки у ситуаціях, коли користувач зробив замовлення насіння чи насінневої картоплі **в належні строки**;
- ➔ це виправдано для застосування **з метою досліджень, тестів** у дрібномасштабних польових випробуваннях або для цілей **збереження різновиду**, узгоджених з органом сертифікації.

Погодження надається до посіву культури **в кожному окремому випадку і лише на один сезон**. Орган сертифікації реєструє кількість насіння або насінневої картоплі, стосовно якої надається таке погодження.

Оператори, які отримали тимчасове погодження, повинні мати документальне підтвердження застосування зазначених винятків.

Ґрунт та підтримка родючості

В процесі виробництва продукції рослинництва необхідно застосовувати:

- 1) **ґрунтозахисні технології** вирощування рослин, що запобігають виникненню у ґрунті ерозійних чи інших деградаційних процесів
- 2) методи, що оптимізують **біологічну активність ґрунтів**, забезпечують збалансоване постачання поживних речовин рослинам, у тому числі використання живих мікроорганізмів
- 3) технології з використанням переважно **відновлюваних ресурсів** та власних ресурсів, у тому числі **продуктів переробки відходів та побічної продукції** рослинного та тваринного походження, за умови що вони відповідають вимогам до органічного виробництва

Сівозміна

Родючість та біологічна активність ґрунту мають зберігатися і підвищуватися шляхом багаторічної сівозміни.

Оператори повинні застосовувати схеми чергування культур у сівозміні відповідно до нормативів оптимального співвідношення культур у сівозмінах у різних природно-сільськогосподарських регіонах, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2010 р. № 164 (Офіційний вісник України, 2010 р., № 13, ст. 613), з використанням **бобових та інших зелених добрив**, а також **добрив тваринного походження та органічних матеріалів** (бажано попередньо компостованих) від органічного виробництва.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА
від 11 лютого 2010 р. № 164
Київ

Про затвердження нормативів
оптимального співвідношення культур у сівозмінах
в різних природно-сільськогосподарських регіонах

{ Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ
№ 536 ([536-2010-п](#)) від 30.06.2010 }

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити нормативи оптимального співвідношення культур у сівозмінах в різних природно-сільськогосподарських регіонах, що додаються.
2. Ця постанова набирає чинності з 1 серпня 2010 року.

Прем'єр-міністр України

Ю.ТИМОШЕНКО

Інд. 22

Сівозміна

Чергування культур повинне здійснюватись таким чином, щоб

- стан ґрунтів під час вирощування попередньої культури відповідав технологічним вимогам щодо вирощування наступної культури,
- забезпечити **збільшення органічної частини ґрунту** і стимулювання його **біологічної активності**;
- позитивно впливати на **родючість ґрунтів**,
- підтримувати **бездефіцитний баланс гумусу та поживних речовин**,
- знижувати рівень **забур'яненості**,
- запобігати поширенню **шкідників і хвороб** рослин, а також захищати ґрунт від **ерозії** та інших деградаційних процесів.

Використання добрив, меліорантів та поживних речовин

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
розвитку економіки,
торгівлі та сільського
господарства України
09 червня 2020 року № 1073

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
07 серпня 2020 р.
за № 763/35046

ПЕРЕЛІК
речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється
використовувати у процесі органічного виробництва та які
дозволені до використання у гранично допустимих
кількостях

II. Добрива і речовини для покращення ґрунту

№	Найменування	Опис, вимоги до складу, умови застосування
1	2	3
1	Підстилковий гній	Продукти, що складаються із суміші екскрементів тварин і рослинних речовин (підстилка для тварин). Забороняється використовувати матеріали з промислового тваринництва
2	Висушений підстилковий гній і сухий пташиний послід	Забороняється використовувати матеріали з промислового тваринництва
3	Компостовані екскременти тварин, у тому числі пташиний послід і компостований стійловий гній	Забороняється використовувати матеріали з промислового тваринництва
4	Рідкі екскременти тварин	Використання після проведення контрольованої ферментації та/або відповідного розбавлення. Забороняється використовувати матеріали з промислового тваринництва
5	Компостована або ферментована суміш побутових відходів	Продукт, отриманий із сортованих побутових відходів, які були піддані компостуванню або анаеробній ферментації для виробництва біогазу. Лише побутові відходи рослинного і тваринного походження. Лише за умови виробництва у закритій і контрольованій системі збирання. Максимальна концентрація в мг/кг сухої речовини: кадмію: 0,7; міді: 70; нікелю: 25; свинцю: 45; цинку: 200; ртуті: 0,4; хрому (загального): 70; хрому (VI): не виявлено за результатами дослідження (випробування)
6	Торф	Сфера застосування обмежується садівництвом, овочівництвом, квітництвом, розсадняцтвом

Дозволено використання добрив, меліорантів, матеріалів мікробіологічного, рослинного чи тваринного походження та інших речовин, що застосовуються

- ✓ для підвищення родючості ґрунтів та урожайності сільськогосподарських культур,
- ✓ для поліпшення якості рослинницької продукції,

- які розщеплюються біологічно,
- за умови що вони внесені до Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати у процесі органічного виробництва та які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях Додаток II Добрива і речовини для покращення ґрунту

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0763-20#Text>

Використання добрив, меліорантів та поживних речовин

Застосування органічних добрив повинне сприяти

- ✓ оптимізації живлення рослин і відтворенню родючості ґрунту,
- ✓ забезпеченню бездефіцитного балансу поживних речовин у ґрунті,
- ✓ підвищенню врожайності та якості продукції рослинництва шляхом:
 - проведення аналізу результатів і визначення перспектив господарської діяльності (виробнича спеціалізація),
 - прогнозованої врожайності вирощуваних культур;
 - визначення родючості ґрунту згідно з даними агрохімічного обстеження,
 - застосування різних компостів та інших органічних добрив, їх адекватного зберігання та використання;
 - розроблення організаційних заходів щодо використання добрив і речовин для покращення ґрунту.

Використання добрив, меліорантів та поживних речовин

Кількість внесеного з органічними добривами
азоту не повинна перевищувати

170 кг на 1 га с.-г. угідь / рік

(у разі використання стійлового гною, зокрема висушеного і компостованого, дегідратованого пташиного посліду, компостованих і рідких екскрементів тварин, у тому числі пташиного посліду).

N < 170 кг/га

Використання добрив, меліорантів та поживних речовин

У разі відсутності у оператора необхідної кількості органічних добрив можуть бути використані добрива і речовини для покращення ґрунту, внесені до переліку речовин (інгредієнтів, компонентів). Їх застосування повинно обумовлюватися необхідністю

- для отримання чи підтримання відповідного рівня родючості ґрунту
- або для виконання певних вимог щодо живлення сільськогосподарських культур,
- або для покращення ґрунту.

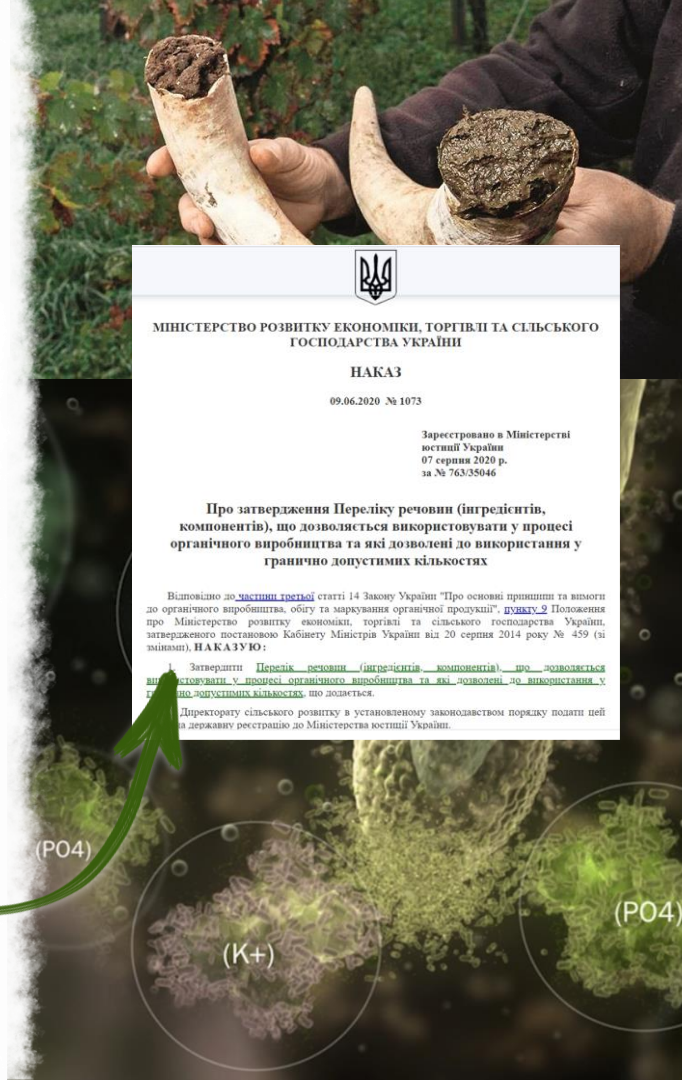
Дозволяється використовувати речовини на основі мікроорганізмів для збільшення поживних речовин у ґрунті.

Для компостування стійлового гною можуть використовуватися препарати рослинного походження або препарати на основі мікроорганізмів.

Підстилковий гній великої рогатої худоби та перегній, отримані під час власного виробництва органічної продукції тваринного походження, та корисні копалини місцевого значення можуть використовуватися без додаткової переробки (обробки), якщо вони внесені до Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів).

Дозволяється використання біодинамічних препаратів.

OrganicStandard.ua

Контроль шкідників та хвороб

ЗУ Ст.14, 18, 23; Детальні правила п. 13-15

Заходи, що забезпечують захист рослин під час виробництва органічної продукції, здійснюються шляхом:

- ✓ застосування агротехнічних, біологічних, механічних і фізичних **методів** з урахуванням відповідних **сівозмін**;
- ✓ культивування **сортів та гібридів**, стійких до хвороб та шкідників;
- ✓ застосування **інтегрованої системи** заходів захисту рослин.

Контроль шкідників та хвороб

У випадку неможливості ефективного захисту рослин від шкідників і хвороб шляхом застосування превентивних заходів, а також існування загрози для врожаю дозволяється застосовувати, за умови погодження з органом сертифікації, лише засоби захисту рослин та пестициди, внесені до Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів) Додаток І Засоби захисту рослин.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0763-20#Text>

ПЕРЕЛІК
речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється
використовувати у процесі органічного виробництва та які
дозволені до використання у гранично допустимих
кількостях

І. Засоби захисту рослин

№	Назва речовини	Опис, вимоги до складу, умови застосування
1	2	3
Речовини рослинного або тваринного походження		
1	Allium sativum (екстракт часнику)	
2	Азадірактил, одержаний із Німу (Azadirachta indica (Азідрахта індійська))	
3	Бджолиний віск	Лікування та захист ран після обрізки
4	COS-OGA (ChitoOlygoSaccharides et OligoGAlacturonides)	
5	Гідролізовані білки, крім желатину	
6	Ламінарин	Бура водорість має вирощуватися відповідно до вимог органічного виробництва
7	Мальтодекстрин	
8	Феромони	Лише в пастках та розпилювачах
9	Рослини озлі	Усі види використання, крім застосування як гербіциди
10	Піретрини	Лише рослинного походження
11	Касія, одержана з касії гіркої (Quassia amara)	Лише як інсектицид, репелент
12	Репеленти із запахом тваринного чи рослинного походження / овечий жир	Лише на неїстівних частинах рослин чи на частинах, які не можуть бути з'їдені вішми чи козами
13	Salix spp. Кортекс (дубильний екстракт кори верби)	
14	Терпени (евгенол, гераніол і	

Контроль шкідників та хвороб

Можуть бути дозволені для використання засоби, які не належать до рослинного, тваринного, мікробного або мінерального походження і не є ідентичними їх природній формі, лише якщо умови їх використання **виключають будь-який безпосередній контакт з їстівною частиною культури.**

Речовини, що використовуються в пастках та/або дозаторах (крім розпилювачів феромонів), **не повинні потрапляти у навколишнє природне середовище та контактувати з іншими такими речовинами і сільськогосподарськими культурами, що вирощуються.**

Контроль шкідників та хвороб

Оператор органічного виробництва має запровадити **регулярне очищення та дезінфекцію приміщень та споруд, що використовуються для органічного рослинництва речовинами, які дозволені до використання у гранично допустимих кількостях. Додаток VI Продукти для очищення і дезінфекції будівель і споруд, що використовуються у рослинництві.**

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0763-20#Text>

ПЕРЕЛІК
речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється
використовувати у процесі органічного виробництва та які
дозволені до використання у гранично допустимих
кількостях

**VI. Продукти для очищення і дезінфекції будівель і споруд,
що використовуються у рослинництві:**

калієве та натрієве мило;
вода та пара;
вапняне молоко;
вапно;
негашене вапно;
гіпохлорит натрію (наприклад, рідкий відбілювач);
каустична сода;
каустичний поташ;
перекис водню;
натуральні есенції рослин;
цитринова, надоцтова, мурашина, молочна, щавлева та
оцтова кислота;
спирт;
азотна кислота (для обладнання у молочних господарствах);
фосфорна кислота (для обладнання у молочних
господарствах);
формальдегід;
карбонат натрію.

Галузевий опис оператора

Галузевий опис оператора, що здійснює органічне виробництво та/або обіг органічної продукції у галузі рослинництва, повинен включати наступну інформацію(додатково до загального опису):

- ✓ опис всіх потужностей, у тому числі місць зберігання, переробки, пакування, та земельних ділянок;
- ✓ щорічний план виробництва органічної продукції рослинництва за кожною земельною ділянкою окремо із зазначенням її площі.

Оператори, що займаються органічним рослинництвом, **зобов'язані відображати в журналі обліку інформацію про:**

- ✓ використання добрив (дата застосування, тип та кількість добрив, ділянки, де було їх застосовано);
- ✓ використання засобів захисту рослин (причина і дата використання, тип продукту, спосіб);
- ✓ придбання вхідних продуктів сільськогосподарського походження (дата, тип і кількість придбаного продукту);
- ✓ врожай (дата, тип і кількість органічної або перехідного періоду продукції рослинного походження).

Орган сертифікації разом з оператором можуть узгодити відображення в журналі **обліку додаткової інформації**, необхідної для забезпечення контролю органічного виробництва.

**Документація
при виробництві**

Дякую за увагу!

Міністерство
аграрної політики та
продовольства України

OrganicStandard.ua

вул. Велика Васильківська 38-Б, оф.20, Київ

тел: 044 200 65 16

www.organicstandard.ua

Віра Пасацька

pasatska.v@organicstandard.ua, Т. +3 8098 480 73 70